List 29. **NOVICE** Tečaj XLII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 16. julija 1884.

Obseg: O mlečnosti raznih plemen. — Obdelujmo umno naša polja! (Dalje.) — Študije o povzdigi našega kranjskega sadjarstva. (Dalje.) — Trgovinska in obrtna zbornica. (Konec.) — Govor dr. Bilinskega o šestem oddelku obrtnijske postave v državnem zboru 16. maja (Dalje.) — Noč pred sv. Dnevom. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O mlečnosti raznih plemen.

Spisal Fr. Povše, vodja kmetijske šole v Gorici.

Pred desetletji redili so živino večinoma le, da so od nje dobivali za polje potrebni gnoj. Sedaj pa je drugače; živina je še edini izdatni steber gospodarstva, ki gospodarju pomaga prenašati težavni položaj. Izpodrejevanje lepih volov se dovolj dobro splača, še bolj pa umno vrejeno mlekarstvo, ker fino maslo in dober sir se daleč v svet more za lep denar prodajati. In istina je, da ne kmalu kateri pridelek ima tako stanovitno nespremenjeno ceno, kakor mleko in iz njega napravljeni izdelki, maslo in sir.

Žito je negotovo, ali ga vniči moča, ali rija in snet, ali celó toča; še manj siguren je pridelek vinogradov. Trave pa in krmenskih rastlin se redno več ali manj pridela. Da pa se zares lepih dohodkov od krav dobiva, treba, da nastavimo v hlev resnično tudi dobre molzne krave. Ne moremo oporekati, da je resničen pregovor: krava pri gobcu molze, pa tudi ravno tako neovrgljiva je istina, da je dokaj odvisna mlečnost od plemena in od posamesne živali same.

Treba toraj postaviti v hlev prave molzne krave in te tudi primerno krmiti in oskrbovati. Kaj ti pomaga imeti v hlevu 20 krav pravih škatelj, katere le veliko sena požro, pa malo molzejo.

Mlečnost je sicer odvisna od plemena, ker neovrgljivo je, da izmed goved je holandsko pleme najbolj mlečno. Ko ima krava ogerskega plemena v letu komaj 600 bokalov (tudi manj), namolze se od dobre holandske krave 3000 pa tudi 4000 in več bokalov mleka.

Da so nekatera plemena tako odlična za molžo, prihaja pa odtod, ker dotični gospodarji so zdavnej ravnali se pri zbiranji plemenske živine po zlatem nauku: — Plodi in pari vedno najboljšo in lepšo živino z najboljšo in lepšo, stanovitno od rodu do rodu. In zbirali so za pleme Holandci vedno le one krave, katere so prav veliko mleka dajale in zopet za oploditev zbirali junce od slovečih krav — mlečnih izvirajoče. Saj so tako tudi Angleži v teku 50 let iz Collingove čede odgojili dandanes po celem svetu slovečo šorthornsko goveje pleme, najodličniše izmed vseh evropejskih govejih plemen za spitanje, da so zbirali vedno najdebelišo in radoješčno živino za pleme.

Dr. W. Fleischman, sloveči živinorejec švicarski, sestavil je sledeče številke, to je, uvrstil posamezna goveja plemena gledé njih mlečnosti ter vzel kot srednjo mero, torej ne kar boljše krave dotičnega plemena dajo, ampak le srednje:

Holandsko pleme . .	3000	litrov,
Oldenburško	2800	„
Švicko-Unterwaldensko	2600	„
Welserthalsko . . .	2990	„
Montafunsko . . .	2900	„
Breitenburško . . .	2900	„
Angleško Ayrshyrsko	2900	„
Simentalsko	2300	„
Pincgavsko-Belansko .	2000	„
Muricodolsko . . .	1900	„
Ogersko-Podolsko . .	800	„

Čeravno je istina, da je mlečnost lastnost posebnega plemena, vendar se mora priznavati tudi, da je ta mlečnost nekaterim živalim v tistem plemenu več, drugim manj lastna. Zato ni dovolj, da gledamo pri nakupovanji krav le na to, da je od znanega mlečnega plemena.

Nahajajo se v slehernem plemenu krave, ki so dobre mlekarice. Pri dobrih mlečnih plemenih so navadno vse krave dobre mlečnosti, vendar nekatere prav dobre, kakor tudi posamesne manj vredne; pri slabih mlečnih plemenih pa se morejo nahajati tudi nekatere prav dobre molzarice, a malo jih je.

Zato nekateri živinorejci trdijo, da mlečnost je le lastnost posamesnih živali in ne celih rodov, kateremu izreku pa mi ne moremo naravnost pritrjevati. Res se najdejo izredno mlečne krave v posamesnih rodovih, a to so le izjeme. Tako se je nahajala v Magdeburškem na grajščini Heinrikovi krava navadnega holandskega plemena, ki je od 15. oktobra 1848. do 14. oktobra l. 1849., torej v enem letu namolzla 8476 litrov mleka. Enako veliko mlečnost imela je po celi Avstriji sloveča krava „černa Iette“ imenovana, ki je v letu dajala 8019 litrov mleka. Po teletenju dajala je na dan do 40 litrov. Mlečnost krav pa je tudi odvisna od raznih razmer.

Resničen je star pregovor, da krava, ki malo dobiva skoz gobec, tudi malo oddaja skoz sesce in črevo, torej malo mleka in malo blata ali gnoja.

(Konec prihodnjič.)

Obdelujmo umno naša polja!

Spisuje V. Rohrmann, pristav deželne kranjske vinarske in sadjarske šole na Slapu.

II.

Zakaj ne zboljšujemo rodovitnosti zemlje z globokejšim obdelovanjem?

(Dalje in konec.)

O načinu izpeljave globokejšega obdelovanja so nazori različni. Mnogo jih je tega mnenja, da je potrebno sploh le globokejše orati, ako hočemo bogatejše pridelke doseči — nedvomno je, da imajo isti tudi v nekojih slučajih prav.

Nam se je umno poprijeti globokejšega obdelovanja in neobhodno potreba je toraj, da pričnemo najprvo natančno preiskovati jakost spodnje plasti in še le potem izbrati si na podlagi te preiskave pravi način globokejšega obdelovanja.

Splošno zamore biti jakost spodnje plasti razmerno trojna in sicer slabša, ista ali boljša, kakor ona zgornje plasti.

Ako smo našli, da imamo od zgornje bolj revno, nerodovitno spodnjo plast, tak opustimo globoko oranje (preoravanje) in pričnimo pospeševati samo z rahljanjem spodnje plasti v zvezi z navadnim oranjem rodovitnost zemlje. Če je pa spodnja plast v jakosti enaka zgornji ali pa še morda boljša, tako se lahko precej prične z globokim oranjem, toda — sosebno v prvem položaji — v zvezi z umnim, dobrim gnojenjem.

Pač nam ne dela preglavice, globosežno, ilovno zemljo, kateri je primešanih kakih 10% apna ali 20% sprstenine, pa tudi ne sploh bolj rahljo zemljo z dobro spodnjo lego globoko preoravati; nasprotno se pa moramo pač s pozornostjo globokejšega oranja lotiti pri težki, mrzli zemlji in to tem bolj, čim manj imamo gnoja v to svrho za pripomoček. Da se kolikor možno varujemo v takih slučajih pred slabimi vspehi globokejšega preoravanja, je umestno, da začnemo najprvo s poskusi na manjših prostorih — po očividno dobrem vspehu teh poskusov pa splošnjo na polji.

Po načinu globokejšega obdelovanja namreč, ako hočemo spodnjo plast preoravati ali pa samo zrahljati, poslužujemo se v to svrho raznih sredstev — raznega orodja.

Za globoko oranje služi lahko eno oralo, katero mora biti močno s primerno zavito in strmo desko (rajolno oralo); poslužujejo se pa tudi dveh oral, kojih prvo navadno brazdo vreže, drugo pa v isti brazdi sledi in spodnjo plast preorava itd. Omenjam tu, da je za globoko oranje na Českem zraven parnega pluga, ki se pa le pri veleposestvih nahaja, na prvem mestu splošno priljubljeno „rajolno oralo“ od Rud. Sacka. Velevspešno poslužujejo se ga tudi kmetovalci okoli Dečina na severnem Českem in sicer na zemlji, koje fizikalna jakost je skoraj ista dolenjske zemlje. To rajolno oralo je čisto železno in tehta s plužnjem vred 135 kilg. Stane pri „Clayton & Scuttleworth“ na Dunaji z dvema rezervnima lemežema skupno 50 gold. Za 21—37 cm. globoko oranje s tem oralom rabimo vprežno moč 4 volov.

Globoko oranje prične naj se polagoma — ne naenkrat na vso globokost. V jeseni izvršeno, s primernim gnojenjem spremljano, dalo nam bode kmalu očividno korist.

Pri zrahljanji spodnje plasti poslužujemo se pa navadnega in podzemeljskega (brez deske) orala. S prvim vreže se navadna brazda, drugo sledi v tej brazdi in razrušuje, rahlja samo spodnjo plast, ne da bi jo na površje spravljalo. Ta način globokejšega obdelovanja je velike važnosti, ker ga lehko izpeljujemo pri vsaki zemlji, če ima še tako borno in nerodovitno spodnjo plast,*) brez posebnega gnojenja in vendar na korist večje plodnosti vsled omenjenih uže vzrokov. S takim rahljanjem pripravljamo pa tudi lahko spodnjo plast, se ve da le v zvezi z dobrim gnojenjem, za poznejše preoravanje.

Globokejše obdelovanje podpirati mora primerno gnojenje — tem boljše, čim revnejša od zgornje plasti je spodnja plast, katero z globokim oranjem na površje spravimo. Zeló dobro bi bilo, ako bi ilovnato zemljo, ki je polna železnega okisa — kar veljá sosebno Dolenjcem — s hlevskim gnojem in apnom gnojili, katero slednje bi v fizičnem in kemičnem oziru jako dobro učinkovalo.

Globoko oranje prične naj se za rastline z dolgimi, krepkimi koreninami, katere spodnjo plast lahko dobro uporabijo. V tem oziru je nenadomestljiva naša pesa — najboljša izmed korenstva. Krompir uže ni tako pripraven za prvo leto. Izmed žiti prenaša še najbolj oves tako vzrejališče.

V globoko zrahljano zemljo pa sejemo najbolj vspešno prvo leto bob, nemško deteljo, esparseto itd. Globoke korenine teh rastlin spodnjo plast še bolj zrahljajo, po žetvi v zemlji ostale jo pa tudi gnojijo. Pšenica, rž in ječmen naj se nikdar ne sejejo na globokejši orano zemljo precej prvo leto, marveč še le v 2. ali 3. letu.

Globokejše obdelovanje naj se po potrebi ponavlja in sicer se to ravna po načinu vrstenja rastlin. Navadno se globokejši obdeluje za okopovalne, krmenske, predivnate in oljnate rastline. Globoko oranje naj se ponavlja normalno toraj vsakih 4—6 let, zrahljanje spodnje plasti pa razmerno vsako 3. ali 4. leto.

Želeti bi bilo, da bi se v tem oziru naši dolenjski veleposestniki ganili, gotovo na svojo in svojih sosedov korist!!

*) Izjemo dela se ve da bolj plitva zgornja s sploh kamenito spodnjo plastjo.

Študije o povzdigi našega kranjskega sadjarstva.

Spisal R. Dolénc, vodja deželne kranjske vinarske in sadjarske šole na Slapu.

(Dalje.)

K točki 2.

Kjer je pri nas na Kranjskem sadjarstvo še v precejšnji, ali recimo, še celó veliki meri zastopano, se nahajajo skoraj brez izjeme, ako uže ne plemena, pa vsaj vrste plemen, katere nimajo skoraj da nikake vrednosti, razun najmanjše za hišno porabo v svežem stanu.

Ako hočemo, da nam sadjarstvo kaj nese, ravnati se nam je treba pri izvolitvi sadnih plemen, katere si mislimo gojiti, posebno pa še pri izvolitvi sort v plemenih, po danih podnebnih, in drugih posebno prometnih razmerah. Za kraje z ojstrim podnebjem, kateri so vrh tega še od najbližjega velikega mesta ali pa uže celó od železnice jako oddaljeni; je umestno, da se gojé tako zvana gospodarska plemena in gospodarske sorte v njih.

Gospodarska plemena in sorte imenujemo pa tiste, katere jako obilo rodé ter se z največjo koristjo za tehnične sadjarske izdelke porabiti dadó, kakor češplje

za sušenje, za napravo slivovke, hruške in jabelka za napravo mošta. To veljá uže celó za kraje, kateri so od vinorodnih krajev jako oddaljeni. Koliko se dandanes ne toži o preobilem užitku šnopsa po Gorenjskem itd. Kujejo se zoper pijančevanje postave, pa vse postave ne bodo toliko hasnile, kolikor bi hasnilo, ako bi ljudje takih krajev gospodarske sorte sadja v veliki meri sadili, ter si iz njih dober sadni mošt ali magari še celó — iz češpelj — žganje slivovko napravljali. Saj vendar skušnja predobro uči, da si človek ravno tistega, česar sam nima, najbolj želi, in da lastno, s trudom pridobljeno blago vedno više ceni, kakor pa kupljeno.

Za kraje z milejšim podnebjem, in osobito, ako so blizo velikih mest in železnice, so nasprotno tako zvane namizne sorte sadja kaj umestne. Namizne sorte sadja imenujemo pa tiste, katere se ali v bližini, tako rekoč in loco ali pa tudi jako oddaljeno, po železnici itd. prevožene, v svežem stanu povžijejo.

Namizno sadje bi zamogli tudi trgovsko imenovati, in ravno tega je na Kranjskem kaj malo. Izvzemši sadje Vipavcev — kateri so v poslednjih letih v sadjarstvu jako napredovati začeli — ga ni skoraj druzega v deželi, katero bi se izvažalo, razun malenkosti iz košanske in uremske doline, ter iz Gorenjskega. Pa čudno je to, da se iz Gorenjskega ne izvažujejo namizne sorte, ampak gospodarske, kajti kolikor nam je znano, zahajajo v Radovljico in okolico nemški sadni kupci, kateri jabolka kakor krompir v železniške vozove nalagajo ter odpeljujejo, da doma iz njih mošt, da neki še celó šampanjec napravljajo. Da se iz Kranjskega tako malo, da skoro čisto nič namiznega, osobito zimskega sadja — hrušek in jabolk — izpeljuje; temu je vzrok edino to, ker se pravih finih, namiznih sort, tako izginljivo malo prideljuje. Ljubljanski trg je s zimskimi jabelki skoraj sleherno leto tako rekoč zasut, in vsled tega so tudi jako po ceni, smešno po ceni; ali kaka jabelka pa so to? skoraj za trgovino samo, malo ali pa še celó nič vredni kisli drobiš, katerega se izvaževa niti izplača ne.

No, fine zimske hruške so na Kranjskem pa uže skoro kar bele vrane, kako čudo toraj, ako stane na pr. v Trstu lepa zimska hruška od 10 do 12 krajc. v hotelu?

Pač malo častna resnica za nas Kranjce je istina, da se iz Tolmina proti celi Kranjski vendar tako majhnega, veliko več zimskega namiznega sadja — jabelk mašanckarjev — izvozuje, in to v Aleksandrijo, Kairo itd., kakor pa iz cele Kranjske! Kranjsko sadjarstvo ni, in še celó tam, kjer je v največi meri zastopano razun v Vipavi, v tem po pravem gospodarskem načrtu gojeno, ker se ne goji prilično malo pa pravih finih, za trgovino primernih sort, ampak dosti pa slabih. Iz južnega Tirola se izvažujejo v prevagjivi meri skoraj sama jabelka rožmarinčeki imenovana, iz Tolminskega izključivo mašanckarji, ravno tako iz Štajarskega itd., zakaj bi se torej tudi na Kranjskem zdajšnji velikanski jabelčni ričet ne opustil ter z malo pa pravimi sortami ne nadomestil? Sama angleška zimska parmena, rudeči in beli zimski kalvil, mašanckar in k večem še na Gorenjskem tako izvrstno dobro uspevajoči debeli kosmač; bile bi za trgovino stokrat več vredne sorte, kakor pa vsi tisti v sam Bog vedi koliko podsortah zastopani štulčki, čebularčki itd. itd. Proč toraj z vso nič vredno sodrgo in v bo dočnosti naj se, kar se bode sadilo ali požlahnilo, le z finimi trgovskimi sortami zasadi ali požlahni.

Kaj lepa naloga našega gospoda kmetijskega potnega učitelja bode v sadjarstvu gotovo ravno ta, da bode v drevesnici na Poljanah za to skrbel, da s bodo v nji najpriporočljivejše gospodarske, kakor tudi namizne zimske sorte jabelk in hrušek odgojevale, in da se bode pri oddaji cepičev za drevesnice ljudskih šol, zopet strogo le na prilično malo, pa pravih sort ozir jemalo. Kaj pomaga velik sortiment, ako pa nihče nič zanj ne dá? Malo pa pravih, v trgovini zahtevanih sort, da se prideluje, vsako posebej v pravem času prodaja; potem je mogoče iz sadjarstva res izdatne denarne dohodke vleči, drugači pa nikakor. Kolikokrat nas ni v Trstu srce bolelo, ko smo videli iz Urema jabelka kakor krompir v vrečah pripeljati, ter jih pa tudi kakor krompir na mernik prodajati, in to po ceni, le malo višji od krompirjeve. Iz Štajarskega in Tirola dovažajo se pa v Trst jabelka, katera so vsako posebej, kakor pomeranče v fini papir zavita, ter isto tako v zaboje zložena; prodajajo se pa tudi po komadih, ne pa na mernike.

(Dalje prihodnič.)

Narodno-gospodarske stvari.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Konec.)

X. Gosp. Alf. Ledenig utemeljuje predlog: Slavna zbornica naj dela na to, da se bode na nabiralnikih za pisma zaznamenovalo, ob katerih urah se iz njih pobirajo pisma.

Predlog se vzprejme.

XI. Iz poročila o poslovanji se objavijo naslednje važnejše reči:

1. Ukazi c. k. trgovskega ministerstva, in sicer:

a) poročilo, da se bode do jeseni 1884. leta, kakor kaže, Budimpešta zvezala z železnico z Beligradom in Nišem; in v poročilu tem se opozarja zbornica na velik pomen in važnost te zveze srbskih železnic z avstrijsko-ogerskimi za naš promet s Srbijo in mejnimi balkanskimi deželami, in na približanje poljedelskih krajev, kateri so za naš izvoz in našo trgovino velike važnosti;

b) naročilo, naj se predložijo sestavljeni, dne 31. decembra 1883. l. obstoječi industrijalni in trgovski obrti, in sicer v ta namen, da se more občasno konstatovati, kako je zakon o premeni in dopolnitvi obrtnega reda z dne 15. marca 1883. l. vplival tudi na število nekaterih obrtov;

c) vabilo, naj bi se trgovci in obrtovalci v zbornicnem okraji opozorili, da je primerno in v njih lastno hasen, da vse c. in kr. avstrijsko-ogerskemu konzulatu namenjene dopise poslovne vsebine adresujejo na dotični urad, ne pa na osebo dotičnega uradnega predstojnika. Primerilo se je namreč uže, da so bila vprašanja, katera so avstrijsko-ogerski obrtniki in trgovci stavili c. in kr. avstrijsko-ogerskemu konzularnemu uradu, adresirana na konzulovo osebo, ta pisanja pa so zaradi službenega potovanja, dopusta ali zaradi premeščenja dotičnega opravilnika ali kje obležala ali se mu doposlala, ter so mogla še le čez nekaj časa h konzulatu se vrniti; tako se je brez krivde konzulatove mogel dati odgovor na vprašanje večkrat prepozno.

2. Na opetovane zbornične prošnje do c. kr. ministerstva zaradi vpeljave puškarije v Kropi in Kamnigorici je z ukazom c. kr. ministerstva za uk in bogočastje z dne 31. marca 1884. l., št. 4591 došla naslednja rešitev:

*

„Oziraje se na vlogo z dne 8. marca 1884. l., št. 452 se naznanja slavni trgovski in obrtni zbornici, da je naučno ministerstvo na zadevo o vpeljavi puškarije pôtom obrtnega pouka neprestano obračalo svojo pozornost ter uže naročilo nadzorniku obrtnih učilišč mehanično-tehnične meri, c. kr. pravemu javnemu profesorju Leopoldu vitezu Hauffeju, da na mestu samem izvede strokovne poizvedbe. Temu naročilu nameraval je profesor vitez Hauffe v teku meseca marca 1884. l. ugoditi, a nastopivše slabosti so ovirale njega odpotovanje, zaradi tega se je za kratek čas odložiti moralo.“

3. Dopisi c. k. deželne vlade, in sicer:

a) poročilo, da je Nj. ekscelenca gosp. trgovski minister zopetno izvolitev g. Josipa Kušarja predsednikom in gosp. Janeza Nep. Horaka podpredsednikom te zbornice za 1884. l. potrdil;
b) izročilo potrjenega zborničnega proračuna 1884. leta;
c) ukaz, da se tako zvani mandoletarji in kanditarji prištevajo slaščičarjem in kolačnikom, kateri so v ministerskem ukazu z dne 28. septembra 1883. l., drž. zak. št. 148, zadevajočim oznamenilo rokodelskih obrtov pod točko 35 navedeni;
d) poročilo, da se je mestni občini Krško dalo dovoljenje za preložitev živinskega letnega sejma s Pustnega torka na soboto pred Angeljsko nedeljo.

4. Druge rešitve:

a) Poročilo z dne 31. decembra 1883. l. tukajšnemu vojaškemu oskrbovalnemu založišču o množini goved, o zalogi moke itd. v Ljubljani in v okolici;
b) c. k. deželni vladi in c. k. okrajnim glavarstvom in mestnemu magistratu izročilo se je več slovenskih iztisov „Osnovnih pravil za obrtne zadruge, zadružne bolniške blagajnice, zadružne razsodiške odbore in za pomočniške zbore“, katerih prevod je zbornica oskrbela;
c) vloga na glavno ravnateljstvo c. kr. priv. južnoželezniške družbe na Dunaji zaradi premene voznega reda med Mariborom-Franzensfeste in nazaj, oziroma brzovlakov št. 401 in 402. V rešitvi te vloge je omenjeno glavno ravnateljstvo odgovorilo, da mu letos ne bode možno, odpraviti nedostatne zveze koroških brzovlakov z jadrnimi vlaki glavne črte na južni progi;
d) poročilo na c. kr. finančno ministerstvo zaradi premene propisa za blagajniško rokovanje, zadevajočega sprejemanje poškodovanega, obrezanega, prevrtanega in zeló obrabljenega denarja, oziroma zaradi izdave naredbe, po kateri bi se smele poškodovane, obrezane, prevrtane in zeló obrabljene desetice in dvajsetice sprejemati za popolno vrednost, ali pa za jeden novčič pod popolno vrednost, to je, za 9 in oziroma za 19 novčičev;
e) vabilo lastnikom tovarn za rafinovanje železa, naj pošljejo statistične podatke, da bode na njih podlagi c. kr. poljedelsko ministerstvo priredilo in izdalo navodno knjigo o rudarstvu za 1885. l.;
f) poročilo na c. kr. trgovinsko ministerstvo zaradi premene poštne zveze med Lescami-Bledom in Bohinjsko Bistrico, ter one med Kranjem in Tržičem. V rešitvi te slednje vloge se je dovolilo, da se od 1. maja t. l. selskovozna pošta med Tržičem in Kranjem dvakrat na dan odpravlja z dvema konjema z normalnimi vozovi;
g) poročilo na c. k. poljedelsko ministerstvo zaradi vprašanja, bi se li še nadalje izdaval statistični letopis c. k. poljedelskega ministerstva in zaradi izražbe drugih želja gledé poizvedeb in izkazanj. O tej zadevi se je izrazila zbornica, da se zeló želi, da se nadalje še izdava omenjeni letopis, kajti njega zeló vrednostna vsebina se je uže v mnogih slučajih hasnovito uporabila; to nadalnje izdavanje letopisa pa bi bilo zeló koristno tudi zaradi tega, ker se podatki, kateri se v njem nahajajo, morejo v potrebi dobiti še le z obširnim dopisavanjem na razne strani.

Drugih željá in predlogov gledé letopisa zbornica ni izrazila, češ, da ji to, kar je v statističnih letopisih, popolnem zadostuje, kajti ona ni imela še prilike, da bi bila morala drugodi si iskati statističnih podatkov, marveč našla jih je vselej v statističnih letopisih, saj ti podajajo popolno podobo kmetijskih pridelkov.

h) Upisale so se v register znamke gospodov: Julija pl. Trnkózyja, lekarja v Ljubljani (2); P. Piccolija, lekarja v Ljubljani (1); Oroslava Dolenca, voščeničarja in trgovca z medom v Ljubljani (1).

Ker se nikdo več ne oglasi za besedo, zaključi gosp. predsednik sejo.

Politične stvari.

Govor dr. Bilinskega

o šestem oddelku obrtnijske postave v državnem zboru 16. maja.

(Dalje.)

O nasledkih pa, gospôda moja, ki jih ima tako okračenje delavnika za delavca, — kajti raz tega stališča sedaj govorim — ravno tisti pisatelj dalje piše na drugem mestu (bere):

„Postavodajstvo imelo je pa za vse delavce najboljše in najblagovitnejše učinke ravno po vpeljavi jednostnega in okrajšanega delavnika . . . . . daljše proste popoludanske ure . . . . ponujajo več časa in priložnosti za razvitek čisto človeških strani in družbinskega življenja in ravno okrajšani delavnik je edini pripomoček za delavca, da ga povzdigne na višjo stopinjo, ako ga delavec prav porabiti zna. Na veliko srečo sprevidevajo uže dandanes delavci in podjetniki vrednost stalnega dela vravnanega po svojem rednem času in pa navad v življenji, katere iz tega izvirajo itd. (stran 110—111).“

Kako da je pa dolgotrajno delo škodljivo, dokazujejo nam podatki gosp. Ruczičke, ki navaja, da je bilo leta 1882., kedar se je mnogo čez čas delalo, pri tukajšnjem (dunajskem) bolnem in invalidovskem društvu 1993 poškodovanj s 35.904 bolezniškimi dnevi, nasproti 570 slučajem tuberkoloze s 34.622 bolezniškimi dnevi, katera bolezen je na Dunaji poglavitna. Toraj, kar se tiče dolgega delavnika od delavske strani, pustimo ga pri miru; delavec si ga želi, in prav ima, da si ga želi. Sedaj se je pa treba ozreti na zadevo raz podjetnikovega stališča, kjer se čuje glas: „Obrtnija gre pod nič, ona ni v stani nič več z inostranstvom tekmovati, mi bomo vse pod nič spravili.“ Na to moram najpoprej odgovoriti, da niso vsi izvedenci podjetniškega stanu v ênketi tako mislili.

Tako na pr. rekel je gosp. rumburški poslanec, da je normalni delavnik „mogoč in izpeljaven“; gosp. poslanec linške trgovinske zbornice: da je normalni delavnik za veliko obrtnijo znosljiv; gosp. poslanec pražke trgovinske zbornice bi ne bil prav nič nevoljen, ako bi se za razne odrastke obrtnije tudi razni normalni de-

lavniki vpeljali — če tudi to po tistem gotovem socijalizmu diši; gosp. poslanec celovške trgovinske zbornice opomni v svoji knjigi, da bi se za vse odrastke dela nekak maksimum tako dolgo moral jemati, dokler nimamo zanesljivih statističnih dat, in ta bi popolnem onemogočil 13urno delo. Da, gosp. goslanec IX. okraja, ki je včeraj govoril — in to je ravno najbolj zanimivo — rekel je kakor izvedenec (bere): „Za tovarniško obrt naj bi se vendar postavil normalni delavnik“. Ker je ravno neposredno poprej omenil, da to za rokodelstvo ni neogibno potrebno, so se mu izvedenci delavskega stanu smejati jeli, na kar je zopet djal, da se on tega drži, da se po tovarnah vpelje normalni delavnik, ker bi se sicer po 15 do 18 ur ondi delalo. Včeraj je pa ravno on kakor poslanec svoje nazore spremenil.

No, gospoda moja, kaj takega se pač pri nas teoretikih primeri, moramo pa tudi zadovoljni biti, ako javni listi po nas padejo, kedar smo svoje nazore spremenili, ali pa se vsaj zdí, da smo jih — in nekaj tacega se je tudi uže moji malenkosti prigodilo — praktiki pa, ki se z nekim zaničevanjem na nas doktrinêrje ozirajo, morali bi vendar o tako praktičnih stvaréh svoje nazore uže vtrjene imeti. Če tudi pa je gospod poslanec iz Alsergrunda tako govoril ter je vse svoje nazore, katere je v ênketi razvijal, kakor Kronos (Saturn) svoje otroke — se vé da le duševne — požrl, napravil sem si vendar-le dober prognostikon iz njegovih izjav, kajti gospoda se bo svetno na-nje spominjala — jaz tedaj nisem bil še v visoki zbornici, pač pa sem bral dotične obravnave — da je pri posvetovanji o prvem poglavji obrtniške postave taisto gospod poslanec IX. okraja jako podpiral. Včeraj pa je rekel, da to ni bilo vse skupaj nič, prvo poglavje bilo je na škodo obrtniji. Sedaj pa je zopet proti postavi in nadjati se smemo, da bo dobra! (Veselost). Več pomena, kakor včerajšnji govor gosp. poslanca IX. okraja, ima pa v oziru na vprašanje tekmovanja izjava izvedenca gosp. Pacherja — ne poslanca — ki se je v ênketi tako-le izrekel (bere):

„Po mojih mislih je čisto napačno pri tekmovanji z inostranstvom sploh ozirati se na razmere, v katerih se nahajamo z lastnimi delavci. Produkcija domače dežele brani se proti oni sosednje dežele z vsemi pripomočki, kar jih ima le na razpolaganje. Kjer zunanje razmere na-njo neugodno vplivajo, ima država nalogo, da jih poravná s potrebno varstveno carino. Kratkovidnost in ravno narobe pa bi bilo, ako bi nas ozir na inostransko konkurenco zapeljal do zatiranja lastnih delavcev, kar bi obrodilo le slab sad na jako kratek čas z vrlo piškavim vspehom, v bodočnost bi pa nezmožnost konkurence še tem večja postala. Pravi nasprotniki poštenih in previdno ravnajočih podjetnikov so pa le tisti domači konkurenti, ki brez ozira na bodočnost od delavca več zahtevajo, kakor mu je pa na daljši čas vstrajati mogoče. Nasprotniki delavcev so pa pred vsem tisti njihovi tovariši, ki na stroške lastnega zdravja in na škodo svoje družine več delajo, kakor je po postavi dopuščeno.“

To tudi onemu jako cenjenemu oporekanju vso veljavo vzame, katero se pri vsaki priložnosti čuje, da se mora zadeva mednarodno vravnati. Če je tako, stvar ne bo nikdar vravnana! Saj je znano, da je leta 1881. Švica celó zadevo sprožila, da se je pa nobena vlada ni poprijeti hotela. Se ve da, ker taka uravnava sploh ni mogoča.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavne stvari.

Noč pred sv. dnevom.

Maloruska povést.

Ruski spisal N. V. Gogolj, preložil L. Podgoriški.

(Dalje.)

Djak je stopil v izbo; stokal je in mel roci; povedal je, da nikogar ni bilo na zabavo in da mu je po godu slučaj, kateremu se mora največ zahvaliti na sestanku z njo; tudi je opomnil, da ni zbal se hude vijavice. Po teh besedah je stopil bliže; pokašljeval je, nasmijal se, s prsti doteknil nje bele, okrogle roke — in z glasom, ki je pričal zvitost in samoljubost, vprašal je: „Kaj pa je to, prekrasna Soloha?“ — pa odskočil nekoliko.

„Kaj bi to bilo? — To je roka, Osip Nikiforović!“ — odgovorila je Soloha.

„Hm, roka! he, he, he!“ — smijal se je srčno zadovoljen sè svojim činom in šel gori in doli po izbi.

„Kaj pa je to, predraga Soloha?“ — povprašal je s poprejšnjim glasom, zopet stopil k njej, na láhko doteknil se njé vratu — in zopet je odskočil, kakor poprej.

„Kakor bi ne videli, Osip Nikiforović!“ — odgovorila je Soloha, — „to je vrat, na vratu pa je ovratnica.“

„Hm! na vratu je ovratnica! He, he, he!“ — smijal se je; zopet je gori in doli šel po izbi in mel roci.

„Ali kaj je to, čudovita Soloha?....“ Ne znamo, česa bi se bil zdaj djak doteknil sè svojimi dolgimi prsti, da ni potrkal nekedo na vrata in oglasil se Kozak Čub.

„Uh, za Boga, tujec je!“ — vskriknil je djak plah. „Kaj bode, če me zalóti kedo mojih ljudí, da sem tukaj? Zvedel bode oča Kondrat!...“

Ali djakova bojazen je bila druga: hujše se je bal, da to zvé soproga, ki je sè svojo neusmiljeno roko jako opulila mu gosti čop, ko ni še znala tega. „Za Boga, draga Soloha!“ — opomnil je in na vsem telu tresel se, — „vaša dobra dela, kar piše sv. Luka, tretje poglavje.... tretje.... Nekdo trka, za Boga, trka! Uh, skrij me, kamor koli!“

Soloha je iz druge vreče oglje vsula v kad, mršavi djak pa je zlezel vá-njo in počenil na dno, da bi človek bil lehko še pol vreče oglja vsul ná-nj.

„Zdravstvuj, Soloha!“ — spregovoril je Čub, ko je bil koraknil v izbo. „Morda me nisi nadejala se, kaj? — gotovo me nisi pričakovala! Mogoče je tudi, da te motim....“ — govoril je Čub dalje, kazal je na svojem lici veselost in pomenljivost, ki je takój iz početka javila, da se njegova topa glava trudi in pripravlja, da prizanese katero koli, tudi najdovtipnejšo šalo. „Morda si se kratkočasila z nekom, s komer koli!... Morebiti si uže skrila koga, kaj?“ — Ta opomnja je razjarila Čuba, a vendar se je nasmijal, vskipelo mu je srce, veroval je, da je njemu samemu Solohina prijazen na korist.

„Nu, Soloha, daj mi zdaj vodke piti. Zdi se mi, kakor bi mi bilo grlo zamrznilo vsled tega pretetega mraza. Kako noč nam je Bog poslal pred božičnimi prazniki! Kako me je zmoglo, čuj, Soloha, zadelo me je.... uh, roci imam zmrzli; ne morem odpeti kožuha! Kako me je zdelala metelica.

„Odpri!“ — zakrilil je na ulici glas in nekedo je potrkal na vrata.

„Nekedo trka!“ — zinil je Čub in vlekel na uho.

„Odpri!“ — kriknil je prišlec krepkejše, nego prvič.

„To je kovač!“ — dejal je Čub in segnil po čapko. „Čuj, Soloha, skrij me, kamor hočeš; nečem, da bi me ta preteti obešenjak našel tukaj!“

Soloha sama se je prestrašila: tekala je, kakor bi se bila opekla, in pozabeljši je namignila Čubu, naj zleze v tisto vrečo, kjer je uže djak čepel. Ubogi djak se ni upal svoje bolesti izdati ni s kašljem, niti z vzdehom, ko je bil težki kmet sedel mu na glavo in s svojimi zmrzlimi čevlji ob tla vprl se na obeh straneh ob njegovih sencih.

Kovač je stopil v izbo, a ni spregovoril, niti čapke snel, nekako zavalil se je po klopi. Podoba je kazala, da ni bil veselega duha.

(Dalje prihodnjič.)

Naši dopisi.

Burlington v Ameriki 22. jun. — Zaslužek je tukaj dober, jaz delam na farmi (kmetiji) in imam 40 gold. na mesec in posebno dobro hrano s stanovanjem. Samo to mi ne dopade, ker nimamo nič praznikov. — Tukaj so večjidel sami protestantje. Denarja tukaj človek ne more lahko po nepotrebnem zapraviti. Ker se v nedeljah nič ne dobi, delavne dni pa moramo delati.

A. B. *)

Prem 12. julija. (*Učiteljska konferenca; javna zahvala in drugo.*) Dné 2. t. m. imeli smo učitelji celega tukajšnjega (postojnskega) šolskega okraja svojo uradno letno konferenco pri sv. Petru na Pivki. Gospod nadzornik Thuma prične konferenco okolo pol 10. ure dopoludne s primernim ogovorom in pozdravom; imenuje svojim namestnikom g. nadučitelja Zarnika; predlaga zapisnikarjema gg. Dimnika in Jožina, a mesto g. Jožina izvoli konferenca drugim zapisnikarjem g. Zamana. Potem g. nadzornik poroča na vse strani obširno in temeljito o vspehih in nevspehih po šolah tukajšnjega okraja; med vsemi predmeti je v tekočem letu v tem šolskem okraji „čitanje“ najbolj napredovalo, in sploh rečeno, g. nadzornik bil je z vspehi zadovoljen. Dalje navaja one postave in ukaze, kateri se šolstva tičejo, in so med časom od lanske pa do letošnje konference izšli. Slednjič priporoča učiteljem se točno postavnih določeb v svojem poklicu držati, ter vse, kar se tu in tam pri pouku pomanjkljivega nahaja, odstraniti in po moči dobro storiti. Na dnevnem redu bile so še sledeče obravnave: „Ali krajni šolski sveti zadostujejo svoji nalogi gledé po postavi jim določenega delovanja?“

Le-to vprašanje je prav pošteno obdelal gosp. nadučitelj Kavčič ter je vmes tudi marsikako pikro povedal. Ob tem vprašanji nastala bila je tudi precej živahna debata, po kateri je konferenca sledeča nasveta g. referenta odobrila:

1. V prihodnje naj krajni šolski sveti prepuščajo učiteljem samim preiskavo vzrokov šolskim zamudam. (To bode pa zopet mali in nov strelovod, po katerem bode učitelja marsikaka strelica jeze in kletve starišev zadela. *Pis.*)

2. Da krajni šolski sveti takoj ob začetku šolskega leta ravnateljem šolski denar za drva, kurjavo in snaženje šolskih sob, napravo potrebnih učil in drugih vsakdanjih šolskih potrebščin uže naprej izročajo, s čemur bi se gotovo marsikaka sitnost in neugodnost med šolskim letom na prid in korist šolskega napredka odstranila. Ta nasvet je pa gotovo jako pameten, samo da bi se tudi skoraj uresničil.

Dalje obravnava gosp. Okoren „o vpeljavi Greinerjevih zvezkov s predpisi na vseh šolah tega okraja“. Razprava bila je popolno stvarna in dobro odbrana. Debata pa tudi živahna in precej obširna. Gosp. Adlešič priporoča mesto Greinerjevih pa g. Lapajnetove zvezke (lepopisne namreč), a ker so ti brez predpisov, sklene se z veliko večino glasov, da se v vse šole tukajšnjega šolskega okraja vpeljejo Greinerjevi lepopisni zvezki s predpisi, kateri imajo se pa še le od tretjega šolskega leta naprej rabiti. Ako bi pa gosp. Lapajne kedaj svojim lepopisnim zvezkom tudi praktične predpise preskrbel, vpeljejo se potem mesto Greinerjevih lepopisnih sešitkov lahko in slobodno g. Lapajnetove lepopisnice.

Gosp. poročevalec Perné obravnava temat „o cerkvenem petji“. Tudi on je svojo obravnavo prav pošteno izpeljal. Posebno povdarja on, da naši severni in izhodni slovanski bratje ljubijo bolj tužno-doneče pesemske proizvode v mol, — a mi južni pa one bolj veselo se glaseče v dur-tonu izpeljane. Sploh bode naj pa cerkveno petje v národno-cerkvenem duhu izpeljano, ter božjemu hramu in pa pobožnemu čutu poštenega slovenskega ljudstva primerno ne pa spodtakljivo. Spodtakljivo pa ni le ono petje na „poskok“, nego tudi „cecilijansko“, ako ni točno in strogo izpeljano; zato treba je pa izvežbanih krepkih moči, kakoršnih se po deželi le z veliko težavo tu in tam sicer dobi, a v največ krajih je pa še dobiti mogoče ni. (Konec prih.)

Iz Šenturške gore 10. julija. — Kolikorkrat zagledam kacega slepca (Anguis fragilis) ubitega, ali še celó vsega razkosanega ležati na poti; ali če vidim kako belouško (Coluber Natrix) ali kako rujavo kačo (Coluber austriacus) v precepu povzdignjeno, kakor je njega dni povišal Mozes bronasto kačo v puščavi, vselej me nekoliko zgrabi jeza, da bi tistega, ki je učinil to, gotovo malo potipal za uho ter ga stresel; se ve da, ako bi se mi le pustil. Kedaj vendar bo srečala pamet ljudi, da ne bodo morili teh, ne le čisto nič nevarnih in škodljivih, marveč mnogo koristnih živalic? Vprašam le: kdo je kedaj slišal, da bi bil kak slepec, belouška, rjava kača, gož (Coluber Aesculapii) in kobranka (Col. tessalatus) koga popadil in ostrupenel, ali mu kako drugo škodo napravil? Če pa te božje stvarice, te čisto nedolžne živalice nobenega kvara ne delajo človeku, marveč so mu še na korist, čemu potlej moriti jih, ali še celó neusmiljeno trpinčiti? A utegnil bi kdo mi seči v besedo vprašaje: kakove koristi pa imamo od te, celó od Boga proklete golazni? Usojam si trditi, da mnogotere in še prav obilne. Da vsaj nekoliko dokažem to, naj povem samo eno dogodbo. Tu na Šenturški gori je prav blizo vasí kal, kamur gonijo živino napajat. V tej mlakuži zaplodi se vsako spomlad toliko smrdljivih krotic, tako imenovanih pubčev (Bufo Calamita), da jih kar mrgoli po nji. Te nesnage, kar se jih svojim sovražnikom srečno ogne in doraste, časih na vse grlo grgrajo, pupajo in pačijo se tako grdo, da človeka ušesa bolé. A najbolj me jezi to, da našega poštenega Urha, kojemu je naša župnijska cerkev posvečena nemarno kličejo, ki jim vendar ničesar ne prizadene. Kakošno urhanje, grgranje in zadiranje bi stoprav nastalo, ako bi vse krastačice dorastle! Da se kaj tacega ne zgodi, skrbi moja belouškica zato, stanujoča poleg kala, koja jih marljivo pobira in zatira. Ko so neki dan vaški pagljevci nameravali umoriti jo, jim resno zažugam, da jim bom ušesa nategnil, ako mi je ne pusté na miru. Da jih preverim, da te kače nič žalega ne storé človeku, marveč da so mu mnogo koristne, zgrabim jo v njihovi nazočnosti za rep in ko jo potegnivšo iz vode malo tresem, izbljuvala je iz svojega žrela pet do šest mladih krotic. Ko se potem še malo ž njo poigram, iz-

*) Naročnina 2 dolarjev za „Novice“ nam je došla.
Upravništvo.

pustim jo zopet v vodo, v kateri se je veselo zvijala. No, otroci! sem djal, sedaj ste videli, da te baže kača ne piči in kako koristna je nam; kako pridno lovi in zatira ona in njene sestrice to negnjusno in ničvredno kalužno druhal. Enako nedolžna in koristna sta tudi slepec in rjava kača; zato ju ne smete moriti. Med našimi kačami sta samo modras (Vipera Ammodytes) in pa gad (Vip. berus) ljudem in živini smrtno nevarna s svojim hudim strupom, kojega imata zadaj v glavi v dveh žlezastih mehurčkih, koja sta v dotiki z votlima zobama v gornji čeljusti, skozi katera se pocedi strup v rano, kedar modras ali pa gad koga vgrizne. Ta dva odurna in silno nevarna sovražnika prav lahko spoznate po temnorujavem ali črnem rogljastem traku, kojega imata po hrbtu; modras pa ima še na nosu kratek mehek rožiček in zadaj prav široko glavo. Te pa le pobijajte, kjerkoli katerega naletite.

Moje besede so se, kolikor toliko otrok prijele. Pustili so na miru mojo belouško, koja je potem v kakih treh mesecih skoraj do zadnjega kraka iztrebila kal in naš Urh ima sedaj mir pred njimi.

Naj bi torej učitelji v ljudskih šolah opominjali otroke, da naj vsaj slepcev in beloušek ne pobijajo. Da bodo pa otroci vedeli ločiti pravega sovražnika od navideznega, bi ne bilo odveč, ko bi v učilnicah imeli nabirko vsaj v tistem kraji živečih kač, da se učé jih zgodej spoznati in neškodljivim prizanašati. Nestrupenih kač si pač lahko nalovi vsak učitelj sam, ker ni se mu treba bati kakega zla; nobena mu ne bo kaj hudega učinila. Strupenimi modrasi pa rad postrežem jaz vsakemu, kdor jih poželi imeti in jih neče sam loviti. Sedaj imam še štiri prav lepe, ki so slehernemu na ponudbo; nadejam se pa še nekatere dobiti.

Shranjeni so v steklenicah napolnjenih s špiritom in eno takih steklenic z modrosom vred prodajam tu na mesti po 2 for., katera cena, mislim, ni prenapeta, ako omenim, da prodajalci prirodoslovnih stvari cenijo posamezne gade in modrose po 5—6 forintov. Tedaj le hitro po njih, dokler jih je še kaj. S. Robič.

Iz Ljubljane. (*Obletnica cesarjeve navzočnosti na Kranjskem.*) Dné 13. julija lanskega leta bila je popoludne na mestnih travnikih „Pod Turnom“ ljudska veselica, katere se bode vsakdo takrat navzoč z veseljem in navdušenjem spominjal, dokler bo živel. Ravno tistega dne zjutraj pa so se podali presvitli cesar čez Udmat na Fužine ogledavat vojaštvo. V Udmatu pričakovala je presvitlega cesarja občina Mosčanska z duhovščino in županom g. M. Bavdekom na čelu. Da se ta vesel dan vedno ohrani tudi v spominu potomcev, vzidal je gosp. župan Martin Bavdek v svojo hišo, kjer je vlani cesarja pozdravil spominsko ploščo s sledečim napisom:

Njega c. kr. apost. Veličanstvo
FRANC JOŽEF I.
presvitli cesar avstrijski,
blagovolil je bil v 13. dan meseca julija 1883. leta o veselem godu 600letne združbe naše kranjske dežele s Habsburško rodovino na tem mestu prijazno sprejeti poklon častite duhovščine sv. Petra in pozdrav Moščanske občine pod načelstvom Martina Bavdeka nje župana, kateri je v spomin vesele dogodbe ta kamen postavil leta 1884.“

Minulo nedeljo popoludne se je ta spominska plošča slovesno odkrila v navzočosti ljubljanskih veteranov, „Sokola“, čitalnice ljubljanske in bizoviške, zastopnikov deželne vlade, deželnega odbora, državnih in deželnih poslancev, in na tisoče prebivalstva iz Ljubljane in okolice. — Hiša Bavdekova bila je krasno okinčana, čez cesto postavljen je bil lep slavolok z napisom: „Dobro došli!“ na drugi strani pa: „Hrast se omaje in hrib, zvestoba Slovenca ne gane“; z zastavami okinčane pa so bile tudi vse sosedne hiše pa tudi mnogo hiš šentpeterskega predmestja. Gostje prihajali so deloma po suhem, deloma na okinčanih čolnih, na katerih so se med drugimi pripeljali pevci, na poti skoz mesto prepevaje domače narodne pesmi. Došle goste pozdravljalo je pokanje možnarjev in živio-klici uže prej došlih. Ko so bili vsi gostje zbrani, zahvalil se jim je najprej g. župan Bavdek s primernimi besedami, potem se je pa hčerka njegova v lepem nagovoru izrekoma zahvaljevala junaškim veteranom, pri vsaki narodni svečanosti sijajno sodelujočemu „Sokolu“ in pa z milim petjem narodno zavest zbujajočim čitalniškim pevcem. — Slavnosti nagovor govoril je v gladki slovenščini s krepkimi besedami c. kr. okrajni glavar gosp. Mahkot; v imenu vlade zahvalil se je deželnega predsednika namestnik gospod grof Chorinsky županu Bavdeku in vsem vdeleževalcem z gorkim priznanjem zvestobe in udanosti vsega prebivalstva kranjskega. Enako se je v gladki slovenščini zahvalil gospod deželni glavar grof Thurn. — Po pozdravu hčerke Bavdekove privezal se je po eden krasen venec vsaki zastavi navzočih društev, po govoru gosp. okrajnega glavarja razkrila se je spominska plošča, pevci zapeli so cesarsko pesem, po končanih vseh govorih pa je isto pesem igrala navzoča mestna godba. Med godbo pripenjale so navzoče domače brhke dekleta v pečah odličnejšim gostom šopke na prsa.

Lepe govore pozdravljalo je kljub hude vročine mnogobrojno navzoče občinstvo z živahnimi živijo-klici. Po tem se je pričelo splošno razveseljevanje, kolikor so, akoravno veliki — pa zeló premali senčni prostori dopustili. Manje število odličnih gostov pa se je podalo v hišo k banketu za bogato, z okusnimi jedili in pijačo obloženo mizo. Tukaj se je vrstila še napitnica za napitnico: prvo napil je kučigazda Bavdek presvitlemu cesarju, grof Chorinsky županu Bavdeku, grof Thurn občini Mosčanski, dr. Poklukar deželnemu predsedniku baronu Winklerju in njegovemu namestniku grofu Chorinsky-u, dr. Papež deželnemu glavarju grofu Thurnu, dr. Dolenec duhovščini in kmetovalcem, dr. Vošnjak, Murnik in Bavdek današnjemu govorniku Mahkotu, dr. Poklukar gospicam in gospém izrekoma današnji govornici gospici Bavdekovi itd. Še le pozno v noč zapustili so gostje kraj lepe domoljubne slovesnosti.

— (*Nov ljubljanski škof dr. Jakob Misia*) prišel je pretekli ponedeljek v Ljubljano, včeraj pa se je odpeljal na Gorenjsko.

— (*Odbor Matice Slovenske*) zboroval je minuli ponedeljek zvečer ob 6. uri. Pridržaje si natančno poročilo za prihodnjo številko „Novic“ omenjamo danes samo dveh sklepov na kratko: a) da se bode za tekoče leto izdala razun „Letopisa“ in „Lovčevih zapiskov“ tudi še tretja knjiga obsegajoča različno narodno blago štajarskih Slovencev; b) predlog, da bi se predložene premembe društvenih pravil sprejele za podlago nadrobne razprave, zavrgel se je z vsemi glasovi zoper dva.

— (*Veselico*) priredi narodna čitalnica ljubljanska dné 20. julija 1884. povodom obletnice bivanja Nj. Veličanstva v Kranjski na korist svojemu fondu s sledečim sporedom: 1. „Koračnica“, svira vojaška godba. 2. Tittl: „Slovanske melodije“, svira vojaška godba. 3. Förster: „Sokolska“, moški zbor (nov). 4. Metra: „Die Welle“, valček; svira vojaška godba. 5. Verdi: Finale iz opere „Don Carlos“; svira vojaška godba. 6. Lisinski: „Predivo je prela“; čveterospev. 7. Millöcker: „Die schöne

Polin", polka mazurka; svira vojaška godba. 8. Blodek: „Bratom", moški zbor s čveterospevom. 9. Komzak: „Slovenské Zvuky", potpourri; svira vojaška godba. 10. Weckl: „Spomladanska"; poluzbor (nov). 11. Strauss: „Rosen aus dem Süden", valček; svira vojaška godba. 12. Nedved: „Pod oknom", moški zbor s tenor-solo; solist g. A. Razinger. 13. Dr. Ipavic-Nemrava: „Domovina", pesem prirejena za vojaško godbo; svira vojaška godba. 14. Stern: „Pozdrav Ljubljani", kadrilja; svira vojaška godba. 15. Strauss: „Frisch heran", polka hitra; svira vojaška godba. — Veselica se vrši pri ugodnem vremenu na vrtu, pri neugodnem pa v notranjih prostorih. — Vstopnina za ude po 20 kr., za neude po 40 kr. — Začetek ob 8. uri zvečer.

— (*Trgovinska zbornica kranjska*) zboruje v petek dne 18. t. m. zvečer ob 6. uri v mestni dvorani, na dnevnem redu je: Poročilo o načrtih zakona o odpravi zlorabe pri raznem blagu gledé dolgostne mere in števila kosov; poročilo o napravi zadrug; poročilo o 4 prošnjah za somnje; in posamezni nasveti.

— (*Ljudske in srednje šole v Ljubljani*) dokončale so včeraj dne 15. t. m. tekoče šolsko leto. — Iz poročila I. mestne petorazredne deške ljudske šole v Ljubljani posnamemo: da je tam podučevalo 5 učiteljev in en učitelj veronauka. To šolo obiskalo je 431 Slovencev, 6 Hrvatov, 1 Srb, 31 Nemcev in 2 Laha. — Za vstop v višji razred sposobnih je izrečenih 335, nesposobnih pa 121.

Na drugi deški mestni šoli podučevalo je razun kateheta 11 učiteljev, izmed obiskujočih učencev pa je bilo Slovencev 726, Nemcev pa 33; za višji razred sposobnih bilo je izrečenih 450 učencev, 237 pa izrečeno nesposobnih. — Poročilo te šole prinaša na prvem mestu „Slavnostni govor pri slovesnosti 600letnice lanskega leta" (govoril vodja L. Belar).

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Odkar je skoraj vsa cesarska družina zapustila Dunaj in se podala v različna poletna bivališča, in so tudi dokončane deželno-zborske volitve, postalo je na Dunaji tiheje in mirneje. — Čuje se le čin blagodušnosti in dobrotljivosti cesarjeve, na pr. za po povodni poškodovane Galicijane **12.000** gold., ali pa zanimiva razsodba upravne sodnije, kakor je bila zadnja zarad volilnega reda za trgovinsko zbornico česko, katera je dokončno obsodila pritožbe nemškutarjev na Českem, ali pa bolj pomenljiva obsodba izjemnih dunajskih sodnij. — Še hujši časi za časnikarje pa nastanejo zdaj, ko bode tihota na Dunaji vsled počitnic še večja.

Iz Pulja. — Cesar se je zeló pohvalno izrekel o vajah vojnega brodovja, je pohvalil vojaštvo in odlikoval z Leopoldovim redom viceadmirala barona Sterneka. Kakor beremo, izrazujejo se pa tudi vsi časniki in izvedenci jako pohvalno o posebni izurjenosti in spretnosti naših pomorskih vojakov. — Cesar izrazuje se v svojem dotičnem ukazu, da duh Tegethofov še neoslabljen živi v hrabrih pomorskih vojakih!

Iz Reke. — V tukajšnjem pritišji za petrolej vnel se je nemški brod „Octavia", ki je naložil mnogo bencina. Goreč brod spravili so pomorski vojaki kmalu na široko morje, kjer bo zgorel. — Pri slavnostnem obedu pri guvernerji Zichy-u (beri: Siči-u) navzoči so bili med drugimi: nadvojvoda Štefan, viceadmiral baron Sternek, kontreadmirala baron Pitner in baron Monfroni in drugi. Po obedu bila je soarea trajoča do polnoči.

Telegram od včerajšnjega dne naznanja, da brod „Octavia" še gori, da je bencin uže pogorel in da zdaj gori premog.

Hrvatska. — Poročila včerajšnjega dne naznanjajo iz Zagreba, da je deželni zbor sprejel predlog, s katerim se ustavi neodstavljivost sodnikov z 63 glasovi zoper 20. Ko je predsednik hotel prestopiti k obravnavi poročila imunitetnega odseka, vstopil je ban v veliki gali (obleki svojega dostojanstva) in je izročil predsedniku najvišje ročno pisanje, s katerim se zborovanje deželnega zbora odloži. — Med branjem najvišjega razpisa čuli so se gromoviti živio-klici na cesarja in bana. Po tem, ko je ban izrekel prenehanje deželnega zbora, odšel je zopet; in ko se je zapisnik seje potrdil, bila je sklenjena. — V nedeljski seji pritožil se je poslanec Kamenar in je predlagal, da se predsedništvu zato izreče nezadovoljnost, ker je zbor sklical na nedeljo. Več poslancev podpiralo je predlog in sklicevali so se na to, da zbori druzih dežel nedelje in praznike vedno praznujejo. Kričalo se je od ene strani: ste li kristijani! drugi so žugali s silo, konečno je vendar Vojnovič storil konec prepiru s tem, da je vprašal predsedništvo, kaj je z njegovim predlogom, in ko je predsednik odgovoril, začela se je obravnava brez daljnega hrupa.

Francoska. — Kolera na južnem Francoskem narašča sicer polagoma, pa do sedaj neprenehoma. Poročila o stanji bolezni in o številu umrlih so si precej nasprotne, pa sploh ni težko razsoditi, da je do sedaj bolezen gugaje se v številu svojih žrtev od dne do dne vendar do danes postajala vedno hujša. Pariški telegrami včerajšnjega dne trdijo, da je od ponedeljka jutra do torka jutra v Marseillu za kolero umrlo 29 oseb (drug telegram trdi, 35 oseb), v Tulonu pa 13. Tulon zapustilo je do sedaj po železnici 10.694 oseb. Druga poročila govorili so o 40.000 odšlih tulonskih prebivalcih. Pri vsem pa je še dobro znamenje, da se vkljub mnogobrojnega izseljevanja iz okuženih mest kolera do sedaj še ni bolj razširila.

Zbor francoski dovolil je potrebna denarna sredstva za brambo zoper razširjenje kolere in za podporo onih, ki ostanejo vsled epidemije brez potrebne moči ali brez živeža. — V ponedeljek praznoval se je vkljub kolere v Parizu naroden praznik, pri katerem se je, kakor vsako leto, demonstriralo za na Nemško zgubljene dežele in zoper nemško zastavo.

Srbska. — Iz Beligrada naznanja „Polit. Corr.", da pričakujejo tamošnji krogi, da Karol, kralj rumunski, pride tje v goste med 16. in 18. dnem meseca avgusta.

Nemška. — Cesar Viljem odpeljal se je minuli ponedeljek z Mainaua v naše toplice Gastein, kjer je dospel včeraj. Sošla se bodeta potem, kakor smo uže omenili, naš in nemški cesar v prihodnjih dneh.

Švica. — Nemški tajni svetovalec in strokovnjak o spoznanji narave kolere došel je v Bern in se posvetoval s komisijo zoper nevarnost kolere. — Laška vlada prepovedala je promet parobrodov na jezeru „Lago Maggiore" švicarskimi in laškimi seli.

Žitna cena

v Ljubljani 12. julija 1884.

Hektoliter: pšenice domače 8 gold. 12 kr. — banaške 8 gold. 63 kr. — turšice 5 gold. 60 kr. — soršice 6 gold. 73 kr. — rži 5 gold. 85 kr. — ječmena 4 gold. 39 kr. — prosa 6 gold. 34 kr. — ajde 6 gold. 1 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 2 gold. 50 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.